

Polskie Towarzystwo Leśne Polish Forest Society

ul. Bitwy Warszawskiej 1920 r. nr 3
02-362 Warszawa
tel./fax: 22 822 14 70

Warszawa, 5 sierpnia 2021 r.

Pan
Edward Siarka
Sekretarz Stanu
Pełnomocnik Rządu
ds. Leśnictwa i Łowiectwa
Ministerstwo Klimatu i Środowiska

Szanowny Panie Ministrze

W nawiązaniu do pisma Pana Ministra ZN: DLŁ-WWM.0730.10.2021.MW z dnia 27.07.2021 r. w sprawie przedstawienia stanowiska do dokumentu **Nowej Strategii Leśnej UE do 2030 r** (dokument nr COM(2021)572)

Polskie Towarzystwo Leśne przekazuje uwagi, opinie i spostrzeżenia do tego dokumentu.

Nowa Strategia leśna UE do 2030 r. jest dokumentem, ważnym ze względu na potrzebę bardziej aktywnej ochrony lasów w odniesieniu do wzrastającego ich znaczenia w łagodzeniu globalnych zmian klimatycznych a także ze względu na ich rolę w ochronie bioróżnorodności, oraz utrzymaniu i rozwoju ważnych funkcji gospodarczych i społecznych. Ma to istotne znaczenie dla kształtowania warunków życia oraz rozwoju cywilizacyjnego człowieka. W tym względzie Strategia trafnie opisuje rolę i znaczenie lasów. Analizując dokument **Nowej strategii leśnej UE do 2030 r.** należy podzielić obawy o przyszłość lasów w Europie i uznać słuszność głównych założeń, których celem są działania m.in. „na rzecz wzmocnienia ochrony i odbudowy lasów, wzmocnienia zrównoważonej gospodarki leśnej oraz poprawy monitorowania i skutecznego zdecentralizowanego planowania w zakresie lasów w UE w celu zapewnienia odpornych ekosystemów leśnych i umożliwienia lasom wypełniania ich wielofunkcyjnej roli.” Istotą sprawy jest podjęcie takich inicjatyw i działań, które stworzyłyby płaszczyznę do poszukiwań kompromisu pomiędzy aktywnością gospodarczą a skuteczną ochroną przyrody, w tym ochroną różnorodności biologicznej. Nowa strategia może być dokumentem, który stwarza taką możliwość (ramka 1, punkt 4). Szczególnie istotne jest uznanie zrównoważonej wielofunkcyjnej gospodarki leśnej za kanwę realizacji założeń **Strategii**.

Strategia dokonuje jednak przewartościowania dotychczasowego pojęcia leśnictwa, definiowanego dotąd jako leśnictwo zrównoważone w sensie przyjętym przez Forest Europe (dawniej MCPFE). Przestaje zatem istnieć równowaga między trzema funkcjami lasu. Nadrzędnym celem jest ochrona klimatu i powiązana z nią ochrona bioróżnorodności. Funkcje społeczna i gospodarcza lasu -

nie mniej ważne - są jednak funkcjami służebnymi, podporządkowanymi. Taka hierarchia może budzić zastrzeżenia w związku z tradycyjnym postrzeganiem leśnictwa. Uznać jednak trzeba, że w perspektywnym horyzoncie czasowym ten kierunek zmian cywilizacyjnych jest nieunikniony i należy go adoptować definiując lokalne tempo adaptacji i zmian.

Omawiany dokument jest zbieżny z polskim dorobkiem prac nad Narodowym Programem Leśnym, podjętych w 2012. **Strategia UE** potwierdza trafne podejście zaprezentowane w pracach nad NPL traktowania całego sektora leśno-drzewnego i ochrony przyrody w lasach jako problemów nie dających się rozwiązać w izolacji, oddzielnie. Tylko bowiem w takim ujęciu można równoważyć gospodarkę leśną i zapewnić dostarczanie dóbr i usług ekosystemowych oraz skutecznie chronić bioróżnorodność. Dlatego tak ważnym jest stworzenie płaszczyzny do poszukiwań kompromisu pomiędzy aktywnością gospodarczą a skuteczną ochroną przyrody. Nie zawsze taki efekt osiąga się wyłączając powierzchnię z działalności gospodarczej np. leśnej. Niekiedy działalność gospodarcza jest narzędziem skutecznej ochrony różnorodności biologicznej, zwłaszcza w lasach tak mocno przekształconych w monokultury przez człowieka na przestrzeni lat. Fakt objęcia jakiegoś obszaru ochroną ścisłą nie oznacza, że wartości tego terenu i przedmiot ochrony stają się automatycznie bezpieczne. Pozostawienie 10% powierzchni lądowej w obszarze ochrony ścisłej, co w **Nowej Strategii Leśnej** jest założeniem bez zdefiniowanych kryteriów ich wydzielenia, w większości państw UE skoncentrowane zostanie w lasach, w szczególności w państwach z dominującą, społeczną strukturą własności. W Polsce realizacja tego zapisu wiązałaby się jednak, jak szacują niektórzy eksperci, z koniecznością objęcia ochroną ścisłą około 2,5 mln ha lasów, co przeorganizowałoby i przewartościowałoby możliwość prowadzenie leśnictwa wielofunkcyjnego. Dlatego podtrzymujemy stanowisko PTL wyrażone w opinii do „Unijnej strategii ochrony bioróżnorodności 2030” wyrażone w *Apelu Polskiego Towarzystwa Leśnego oraz Stowarzyszenia Inżynierów i Techników Leśnictwa i Drzewnictwa o aktywne uczestnictwo Polski w dalszych pracach UE nad „Unijną strategią na rzecz bioróżnorodności 2030”, uwzględniające specyfikę, dorobek i dotychczasowe osiągnięcia leśnictwa polskiego w ochronie bioróżnorodności*. Polska winna także aktywnie uczestniczyć w opracowaniu kryteriów wyznaczania lasów pierwotnych i starodrzewi nie tylko z uwagi na konieczność zachowania trwałości lasów ale także ze względu na gospodarczo-społeczne skutki ograniczeń.

Strategia podkreśla konieczność adaptacji lasów do narastających zmian klimatu. Już dzisiaj wyraża się to w złym stanie wielu lasów w Europie i wymaga pilnych i zakrojonych na dużą skalę przebudów drzewostanów. Nowa strategia leśna ma na celu sprostanie tym wyzwaniom, podkreślając potrzebę podjęcia bardziej intensywnych i konkretnych niż dotychczas działań w gospodarce leśnej, dostosowania zasad gospodarowania do prognozowanych zagrożeń przy rozwoju i upowszechnianiu wiedzy, stymulowaniu badań i wypracowania systemu wsparcia finansowego i zachęt. W tym celu zakłada powołanie grup ekspertów, a także utworzenie systemu monitorowania powiązanego z planowaniem w lasach, których zadaniem będzie pomoc w zidentyfikowaniu wspólnego wykazu metod i wskaźników monitorowania, wypracowania programów oraz określenia potrzeb badawczych.

Ważnym, kontrowersyjnym, tak z przyrodniczego jak i z gospodarczego punktu widzenia zagadnieniem jest założenie w strategii drastycznego ograniczanie zrębów zupełnych. W zderzeniu z uwarunkowaniami siedliskowymi Polski, dominacją sosny i potrzebą znacznego przyspieszenia przebudów drzewostanów wymaga to dogłębnej analizy i korekty.

Istotnym założeniem strategii jest potrzeba objęcia planami zarządzania (planami urządzenia lasu) wszystkich lasów publicznych oraz jak największej lasów prywatnych. Podkreśla się również celowość opracowywania planów strategicznych dla lasów i sektora leśnego (krajowych i regionalnych) na najbliższe 10, 30 i 50 lat. Posiadanie regionalnych i krajowych planów strategii zarządzania lasami w powiązaniu z planami gospodarowania przestrzenią jest niezwykle ważne nie tylko w zarządzaniu

przyrodą ale także we właściwym wykorzystaniu pozaprodukcyjnych funkcji lasów w korelacji z potrzebami ochrony przyrody. Stwarza także możliwość właściwej hierarchii celów i ustanowienia wiodących funkcji lasów na większych niż jednostka organizacyjna obszarach. Takie planowanie pozwoliłoby na zróżnicowane podejście krajów i regionów UE w zależności od różnic klimatycznych, struktury własności czy innych uwarunkowań historycznych i potrzeb społecznych. W strategii ujęto wzrost roli społeczeństw w zarządzaniu zasobami przyrody i ich instytucjonalne wsparcie, co współcześnie i w przyszłości jest niezbędne w społeczeństwach obywatelskich. Ważne jest jednak wypracowanie prawnych, efektywnych ram konsultacji społecznych aby uniknąć anarchizacji działań gospodarczo-ochronnych w szczególności w odniesieniu do lasów sektora publicznego. W dokumentacji planów urządzenia lasu, powinny znaleźć swoje miejsce przedsięwzięcia związane z wykorzystaniem dorobku naukowego i osiągnięć praktyki w celu ciągłego doskonalenia gospodarki leśnej. Plany urządzenia lasu mogą być też doskonałym narzędziem koordynacji i wdrażania wspólnych zasad polityki leśnej oraz instrumentem konsultacji społecznych i informowania społeczeństwa.

Bardzo ważnym zagadnieniem poruszonym w nowej strategii leśnej jest monitorowanie stanu lasów. Duży nacisk – w celu zapewnienia większej porównywalności wyników – został położony na możliwość wykorzystania danych teledetekcyjnych. Ważne jest jednak podkreślenie potrzeby integracji tych danych z danymi naziemnymi, w szczególności pochodzącymi z wielkoobszarowych inwentaryzacji stanu lasu wykonywanych w większości krajów członkowskich UE. W tym względzie Polska ma duże doświadczenie.

Za ciekawą i wartą wsparcia uznać należy propozycję wypracowania kryteriów/progów oceny zrównoważonej gospodarki leśnej. System takich kryteriów wprowadzony w ramach unijnej certyfikacji mógłby zastąpić obecne, daleko niedoskonałe systemy certyfikacji. Należałoby jednak uczynić ją obligatoryjną, a nie, jak się proponuje w Strategii – dobrowolną. Zdając sobie sprawę z trudności opracowań kryteriów i znaczących wartości progowych dla oceny zrównoważonej gospodarki leśnej proponujemy uwzględnić zróżnicowanie wynikające z geografii, dotychczasowych praktyk zarządzania czy zaburzeń biotycznych, abiotycznych i antropogenicznych. Jednym z ważnych kryteriów powinna być np. relacja wielkości pozyskania drewna do przyrostu bieżącego.

Dużą uwagę w strategii przywiązano do racjonalnego wykorzystania drewna, jako surowca magazynującego CO₂ i kaskadowości jego wykorzystania. Propozycje systemów wsparcia przemysłu drzewnego, zachęcające także do korzystania z drewna gatunków dotąd słabo wykorzystywanych w przemyśle drzewnym, są ważne nie tylko ze względu na wydłużenie okresu magazynowania CO₂ ale także na zachodzące zmiany w strukturach gatunkowych lasów UE. Ten punkt widzenia sankcjonuje zrównoważone pozyskanie ekologicznego surowca – drewna jako ważny czynnik rozwoju gospodarczego i społecznego. Uważamy za dyskusyjne utrzymywanie wsparcia dla spalania biomasy drzewnej/leśnej.

Inicjatywa posadzenia 3 mld drzew w krajach UE jest godna pełnego wsparcia. Środowiskowy ale i propagandowy charakter tej inicjatywy zwraca uwagę na niedocenianą rolę zadrzewień w ochronie bioróżnorodności czy kształtowaniu lokalnych klimatów. Inicjatywa ta może być dla Polski impulsem do opracowania Krajowego Programu Zadrzewień lub zintegrowania go z Krajowym Programem Zwiększania Lesistości. Lasy Państwowe powinny być tą inicjatywą żywotnie zainteresowane gdyż dysponują niewykorzystanym w pełni, nowoczesnym potencjałem i infrastrukturą nasienną i szkółkarską. Stwarza to LP możliwość szerokiego wyjścia do lokalnych społeczności i samorządów.

Strategia w dużym stopniu jest reakcją na zachodzące spontanicznie zmiany w ekosystemach leśnych i wykorzystuje dotychczasowe doświadczenia z historii leśnictwa (dobre i złe) a także doświadczenia i wyciągane wnioski. Jest dokumentem wymagającym uszczegółowienia i dopracowania

w wielu obszarach, co jest założeniem Komisji UE. Jest jednak pierwszym dokumentem o holistycznym podejściu do gospodarowania ekosystemami leśnymi w Europie, pomimo zróżnicowania uwarunkowań przyrodniczych w krajach UE. Koncentrując się na lasach w UE jednocześnie uznaje, że wyzwania związane z lasami mają z natury charakter globalny, dlatego też zakłada ścisłą współpracę z partnerami na świecie w zakresie ochrony i odbudowy lasów oraz prowadzenia zrównoważonej gospodarki leśnej. Wyrazem tego jest proponowane przyjęcie wniosku ustawodawczego mającego gwarantować, że produkty pochodzące z UE lub z państw trzecich, sprzedawane na rynku UE, nie przyczyniają się do globalnego wylesiania.

Pojawienie się idei płatności za usługi ekosystemowe, na razie jako zachęt lub rekompensat dla prywatnych właścicieli lasów, może w przyszłości zainicjować opracowaniem metodologii wyliczania ich wartości i być instrumentem wspierania gospodarki leśnej, prowadzonej zgodnie z przyjętymi zasadami w szerszym zakresie, także w odniesieniu do lasów publicznych.

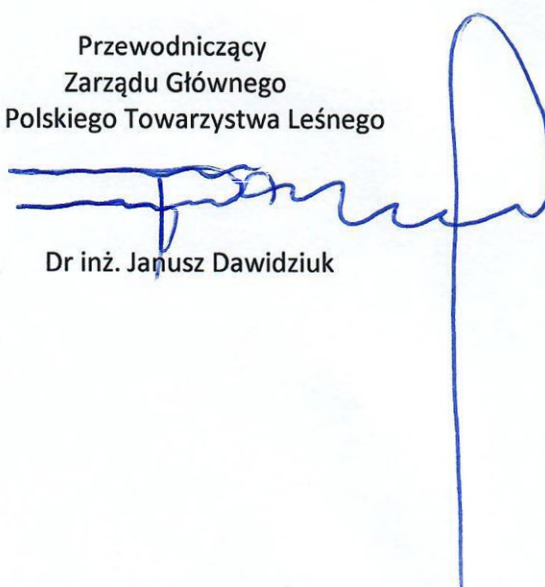
W przedstawionych spostrzeżeniach zwracamy uwagę na najważniejsze bądź dyskusyjne sprawy zawarte w strategii, oceniając ją generalnie pozytywnie. Jest to dokument ważny, dotyczy bowiem ponad 40% powierzchni krajów UE. W przedstawionej formie, w odniesieniu do polskich uwarunkowań, wymaga rozwinięcia, dopracowania i doszczegółowienia na wielu polach jego realizacji. Konieczna jest duża aktywność Polskiej administracji odpowiedzialnej za leśnictwo w adaptacji tego dokumentu do polskich uwarunkowań organizacyjnych, własnościowych, gospodarczych i społecznych, z wykorzystaniem dotychczasowego dorobku. Mamy świadomość, że polskie leśnictwo stoi przed wyzwaniem ewolucyjnego dostosowania funkcji lasów określonych w strategii UE wobec zmian klimatu i oczekiwań społecznych. Perspektywa realizacji strategii uświadamia, że leśnictwo (nie tylko polskie) wymaga zmian prawnych jak i dalszego doskonalenia zasad i instrukcji regulujących gospodarkę leśną. Do realizacji zadań nakreślonych w strategii potrzeba zatem kompetentnych kadr o różnorodnych specjalnościach a także systemu kształcenia i doskonalenia ich umiejętności oraz nowoczesnego systemu zarządzania.

Analiza Nowej Strategii Leśnej UE do 2030 roku skłania do przemyśleń nad potrzebą opracowania Nowej Polityki Leśnej Państwa w Polsce w następstwie Polityki Leśnej Państwa z 1997 roku, której założenia i cele modyfikuje duch czasu.

Opracowano w Komisji Polityki Leśnej PTL przy wykorzystaniu nadesłanych uwag i opinii ekspertów – naukowców i praktyków - członków PTL.

Z poważaniem

Przewodniczący
Zarządu Głównego
Polskiego Towarzystwa Leśnego

Dr inż. Janusz Dawidziuk